

JAARVERSLAG 2013

April 2014

Stichting Oude
Gelderse Kerken

Jaarverslag 2013

Stichting Oude Gelderse Kerken

Inleiding

De Stichting Oude Gelderse Kerken (SOGK) wil graag een maximale bijdrage leveren aan het behoud van religieus erfgoed in de provincie Gelderland. Daartoe worden allerlei activiteiten georganiseerd die de belangstelling voor (het behoud van) religieus erfgoed bevorderen.

De SOGK ondersteunt ook kerkbesturen en eigenaren bij het beheer van hun (monumentaal) religieus erfgoed. Daarnaast neemt de SOGK religieus erfgoed onder bepaalde voorwaarden in eigendom over, wanneer de oorspronkelijke eigenaren de last ervan om uiteenlopende redenen niet meer kunnen dragen. Voor de overgenomen gebouwen wordt een gedeeltelijke (multifunctioneel gebruik) of een volledige herbestemming nagestreefd.

Onze missie

De Stichting Oude Gelderse Kerken zet zich in voor het materiële en functionele behoud van het gebouwd monumentaal religieus erfgoed in de provincie Gelderland. De monumentale kerkgebouwen zijn veelal beeldbepalend voor stad en dorp en hebben een grote cultuurhistorische waarde. Kerkgebouwen zijn vanouds ook plaatsen van ontmoeting midden in de lokale samenleving. Naast de religieuze bestemming wil de SOGK ook inzetten op een bredere invulling die past bij de plaatselijke situatie.

‘De sterke punten van de mensen van de SOGK zijn hun gedegen kennis van historie en bouwkunde, en hun goede kanalen naar provinciale bestuurders en subsidiebronnen. Deze combinatie maakte de SOGK voor onze gemeente de ideale partner om mee samen te werken waar het gaat om het behoud van onze kerkelijke gebouwen, dat immers geen kerntaak van gemeenten is. Wat we verder hebben gemerkt, is dat de SOGK na de overdracht goed samenwerkt met alle lokale betrokkenen. Wij zijn als gemeente zeer content met deze partij – en vooral blij dat het hen lukt om kerken in stand te houden.’

Arno Spekschoor, wethouder gemeente Bronckhorst

Onze doelstellingen

De SOGK streeft de volgende doelen na:

- Het wekken van belangstelling voor het behouden en behouden van religieuze monumenten
- Het helpen beschermen van religieuze monumenten
- Het onder bepaalde voorwaarden in eigendom verwerven van religieuze monumenten, vanzelfsprekend met de bedoeling die monumenten te behouden en beschermen
- Het verworven monument blijvend in het middelpunt van de lokale en regionale samenleving plaatsen
- Het laten beheren van de religieuze monumenten zodat het monument in zijn eigen onderhoudskosten en vaste lasten kan voorzien.

De SOGK in 2013

Oude Calixtuskerk, Groenlo. Foto: A. Budel.

(1) Het wekken van belangstelling voor het behouden en behouden van religieuze monumenten

Het aantal donateurs van de SOGK bedroeg aan het einde van het verslagjaar ongeveer 900. Voor het komende jaar staan opnieuw acties op het programma om meer donateurs te werven. Ook gaan we onze fondswerving verder uitbreiden.

Om het belang van het behoud van religieus erfgoed in Gelderland uit te dragen en om meer bekendheid aan de SOGK en haar activiteiten te geven, hebben we ons kwartaalblad Venster in 2013 naar driehonderd extra adressen in Gelderland gestuurd, waaronder gemeentebesturen, notarissen en archieven.

Er werden dit jaar twee excursies georganiseerd. De eerste op 25 mei naar historische kerken in Aalten, Lichtenvoorde en Zieuwent, en de tweede op 28 september naar de Bommelerwaard en het Land van Maas en Waal. De excursiecommissie wordt hartelijk bedankt voor het vele werk dat zij voor de organisatie van deze mooie excursies heeft verzet.

Ons tijdschrift Venster verscheen ook dit jaar vier maal. Zoals gebruikelijk bevatte elke nummer een hoofdartikel dat verband houdt met kerken in Gelderland. Afgelopen jaargang ging dat achtereenvolgens over begrafenisschilden uit de zeventiende en achttiende eeuw, de kerken, torens en kapel in de gemeente Bronckhorst, het verdwenen klooster Schaer, en de herontdekking van een Lichtenvoords torenuurwerk. Ook kent het blad een rubriek waarin een Plaatselijke Commissie (PC) over haar kerk en werk vertelt. Dit geeft een goed beeld van wat er zoal op plaatselijk niveau gebeurt. Regelmatig worden ook businesspartners van de SOGK geïnterviewd. De redactie van Venster streeft

ernaar om vorm en inhoud eigentijds en van goede kwaliteit te houden, zodat het een interessant blad is en blijft voor onze donateurs en belangstellenden. Het bestuur van de SOGK is de redactie daarvoor zeer erkentelijk en wil haar danken voor de deskundigheid en inzet. Alle edities van Venster zijn ook digitaal beschikbaar via www.archieven.nl.

Educatie

De lesprogramma's voor de basisscholen rond Leur/Wijchen en Groenlo, die de SOGK in voorgaande jaren heeft laten ontwikkelen, lopen onverminderd goed door, met veel positieve reacties van de scholen. In 2013 is het educatieve programma voor de scholen in Kranenburg/Vorden en omgeving ontwikkeld met enthousiaste inzet

'Organisaties als de Stichting Oude Gelderse Kerken zijn van groot belang voor het behoud van ons erfgoed. Met een steeds verder terugtrekkende overheid komen er steeds meer taken terecht bij burgers. Wat betreft de instandhouding van een aantal bijzondere Gelderse kerken, is er al veertig jaar sprake van een degelijke organisatievorm. Donateurs zijn daarbij de belangrijkste drager: zonder hun bijdrage geen instandhouding. Vrijwilligers zijn onmisbaar bij het openstellen en beheer van de kerken. De SOGK participeert in de FIM: de Federatie Instandhouding Monumenten. Samen met ruim veertig andere organisaties behartigen we gezamenlijk de belangen van ons erfgoed richting de landelijke politiek. Om ervoor te zorgen dat de aandacht blijft, maar ook de wetgeving, de financieringsbijdragen en de kennis. De komende jaren gaat veel veranderen. Samenwerking is daarom essentieel om te komen tot duurzame instandhouding.'

Karel Loeff, voorzitter Federatie Instandhouding Monumenten a.i. / directeur Erfgoedvereniging Heemschut

Feestelijke opening van de H.-Antonius-van-Paduakerk te Kranenburg.

van vrijwilligers van de Plaatselijke Commissie en vertegenwoordigers en leerkrachten van de lokale basisscholen. De basisscholen gaan er in 2014 mee aan de slag.

Nieuwe website

Op 27 november 2013 ging de vernieuwde website van de SOGK online. Behalve dat hij er fris en overzichtelijk uitziet, is hij ook veel beter te onderhouden. Bijzondere aandacht is besteed aan de foto's die de sfeer van onze monumentale kerken uitdragen. Ook is bij het ontwerp rekening gehouden met verschillende soorten beeld-

schermen, zoals van smartphones en tablets. De informatie die op de site staat, is vooral bedoeld voor mensen die onze stichting nog niet kennen en er graag meer over willen weten. In die zin is onze website een digitaal visitekaartje.

Contacten met zakelijke relaties

Het aantal leden van onze netwerkclub van businesspartners is in het verslagjaar opgelopen tot 29. Op 8 november hebben we voor hen een derde netwerkbijeenkomst belegd in de H.-Antonius-van-Paduakerk te Kranenburg. Tijdens deze bijeenkomst was er onder andere een lezing getiteld 'Kwaliteit in de uitvoering van religieus erfgoed' door de heer Jos van de Zande, senior beleidsmedewerker van de provincie Gelderland.

(2) Het helpen beschermen van religieuze monumenten

Met verschillende afgevaardigden van Gelderse kerken heeft het bestuur van de SOGK gesprekken gevoerd over de instandhouding van hun religieus monument.

(3) Het in eigendom verwerven van monumenten met de bedoeling die monumenten te behouden en beschermen

De laatste keer dat de SOGK een kerk in eigendom overnam, was in december 2012. Toen werden de Sint-Joriskerk in Voor-Drempt en de Petrus-en-Pauluskerk in Hoog-Keppel overgenomen.

In veel Gelderse kerken loopt het ledenaantal terug, waardoor ook de inkomsten via de vaste vrijwillige bijdrage dalen. De energiekosten zijn meestal hoog; onderhoud en restauratie drukken zwaar op de begroting en het wordt moeilijk voor veel kerken om de begroting sluitend te krijgen. Dan gaat men nadenken over de toekomst van hun kerkgebouw.

'De waarde van de SOGK is groot, omdat kerken achtergesteld dreigen te worden in het monumentenbeleid. Vroeger vormde een kerk niet alleen het religieuze, maar ook het sociale en maatschappelijke centrum van een gemeenschap. Na de reformatie is dat veranderd: de religie is de boventoon gaan voeren. Daar zien we nu nog de gevolgen van. Een kerk die in deze tijd te kampen heeft met terugloop in kerkbezoek en dalende inkomsten, is niet altijd in staat om verder dan het particuliere belang te denken. En dat doet de SOGK wel. Los van alle gezindten kijkt die naar het algemenere belang, namelijk: kunnen we deze kerk behouden voor de gemeenschap, kunnen we het gebouw een passende herbestemming geven, kunnen we adviseren over of ondersteunen bij onderhoud, etc.

Wat de samenwerking met SOGK betreft, hoop ik dat die de komende jaren verder aantrekt. Gelders Erfgoed en de SOGK zijn beide lid van de coöperatie Erfgoed Gelderland, waarvan onze organisatie in 2012 initiatiefnemer was. Daarbinnen liggen kansen voor monumentenorganisaties als de SOGK om de krachten te bundelen en zo goedkoper en efficiënter samen op te trekken.'

Marc Wingens, directeur / bestuurder Gelders Erfgoed

Verschillende kerken in Gelderland hebben daarom een gesprek met de SOGK aangevraagd. In sommige gevallen bleef het bij een oriënterend gesprek, maar er zijn ook kerkgemeenschappen waarmee al meer gesprekken zijn gevoerd om te komen tot een overname van hun monumentaal erfgoed. Dit is een uitgebreid en tijdrovend proces waarbij veel overwegingen op tafel komen en waarbij eventuele besluiten moeten worden teruggekoppeld naar de voltallige kerkenraad en gemeenteleden.

De SOGK gaat uit van een regelmatige groei van haar bezit, met een maximum van twee overnames per jaar. Zoals het er nu uitziet, zullen we in 2014 één of twee kerken aan ons bezit kunnen toevoegen.

Beheer van eigendommen

De SOGK heeft op dit ogenblik tien kerken, één synagoge en drie torens in eigendom. De staat van onderhoud van deze objecten wordt regelmatig gecontroleerd door de Stichting Monumentenwacht Gelderland. Voor meer informatie over onze gebouwen, zie de website www.oudegeldersekerken.nl.

‘De SOGK heb ik leren kennen in de tijd dat ik wethouder was in de gemeente Bronckhorst. Als verantwoordelijke voor het monumentenbeleid werd ik geconfronteerd met het feit dat de gemeente een aantal monumentale kerktorens en een kapel in het stadje Bronckhorst in eigendom had die aandacht voor onderhoud en beheer vroegen, wat eigenlijk geen taak voor een gemeente is. Via via kwam ik in aanraking met de SOGK. Wat mij bijzonder aansprak, was de doelstelling van de stichting: het in stand houden van het religieus erfgoed. En dat dit gebeurt met deskundige mensen die weten wat wel en niet kan. Dat gaf mij vertrouwen dat de overdracht goed was. Daarnaast viel mij op dat het werken met lokale werkgroepen en gebruikers in prima harmonie verliep. Ook dat gaf mij als gemeentebestuurder het vertrouwen dat het goed zou komen.

De gemeente Bronckhorst vond het belangrijk dat monumentale gebouwen goed worden onderhouden en een passende functionaliteit behouden. De SOGK is een stichting die dit hoog in het vaandel heeft staan. Met betrokkenheid van lokale werkgroepen worden de monumenten deskundig onderhouden en – misschien nog belangrijker – passend gebruikt, waarbij het gebruik voor religieuze doeleinden mogelijk blijft.’

André Baars, burgemeester Ermelo

(4) Het verworven monument blijvend in het middelpunt van de lokale en regionale samenleving plaatsen,
en

(5) Het laten beheren van de religieuze monumenten zodat het monument in zijn eigen onderhoudskosten en vaste lasten kan voorzien.

Het beheer van de kerken is in handen van de Plaatselijke Commissies (PC's). Zij zorgen voor een zo goed mogelijke exploitatie van het gebouw. Het bestuur van de SOGK streeft ernaar de PC's zo zelfstandig mogelijk te laten functioneren onder de vleugels van de SOGK. Het zal niet overal hetzelfde zijn, maar passend voor de plaatselijke situatie. Er is een verdienmodel opgesteld waarmee per kerk beter gestuurd kan worden op het verwerven van voldoende inkomsten ter dekking van de dagelijkse exploitatiekosten. De PC kan zo eventueel inzetten op meer activiteiten en dus meer verdiensten.

Op 27 september 2013 is tijdens de jaarlijkse zogenoemde PC-dag een speciaal seminar georganiseerd rondom het thema: ‘Nevenbestemming: organiseren van activiteiten in en om de kerk’. Hiervoor waren niet alleen al onze PC-leden uitgenodigd, maar ook externe betrokkenen en belangstellenden. Er werden vier inleidingen gehouden over eigen praktijkervaringen, waaronder de aanpak van de PC in Hoog-Keppel, van de PC in Rijswijk, van de Stichting Oude Groninger Kerken en van de Walburgiskerk in Arnhem.

Investerings

Al sinds de overname van de H.-Antonius-van-Paduakerk in Kranenburg in 2009 was het de bedoeling om de kerk grondig te restaureren en een entree/ontvangstgebouw te realiseren. In dit gebouw zouden een aantal functies moeten worden ondergebracht die van groot belang zijn voor het museum. Het Heiligenbeeldenmuseum in de kerk wordt geëxploiteerd door de Stichting Vrienden van de Kerk op de Kranenburg (VKK).

Dit verslagjaar werd het mogelijk de nieuwe entree/ontvangstruimte te realiseren. Tot groot genoegen van de SOGK en VKK stelden de Provinciale Staten van Gelderland namelijk de helft van de geraamde kosten als eenmalige subsidie beschikbaar (€ 175.000,00). Zo kon met de bijdrage van SOGK de projectbegroting sluitend gemaakt worden. Door de inzet van enthousiaste vrijwilligers zijn de kosten beheersbaar gebleven.

Onder grote belangstelling hebben gedeputeerde mevrouw A. Traag en SOGK-voorzitter mevrouw A.E.H. van der Kolk op 25 oktober 2013 deze nieuwe ontvangstruimte geopend. Lopende het jaar zijn er voor de restauratie bij de provincie Gelderland opnieuw twee aanvragen ingediend in het kader van het provinciale partnerprogramma 'Subsidieregeling meerjarenprogramma Gelderland' (SmpG). Dit heeft ertoe geleid dat de SOGK begin 2014 een substantiële ondersteuningsbijdrage (in het kader van de Robuuste Investeringsimpuls) ontvangt waarmee in de komende twee jaar ook een aanzienlijk deel van de restauratie zal kunnen worden uitgevoerd.

Jubileumjaar 2014

Op 27 november 1974 is de Stichting Oude Gelderse Kerken opgericht en dus zal de stichting in 2014 veertig jaar bestaan. We zijn dankbaar dat we als stichting ons al die jaren hebben mogen inzetten voor het religieus erfgoed in onze provincie. Daarom hebben we al in 2013 gewerkt aan de invulling van ons jubileumjaar om te zijner tijd op feestelijke wijze te kunnen herdenken.

Samenwerking met Geldersch Landschap & Kasteelen (GLK)

Zoals bekend is de uitvoering van een aantal beheerswerkzaamheden (financiële administratie, secretariaat, bouwkundige ondersteuning, publiciteit, e.a.) al vele jaren ondergebracht bij de werkorganisatie van het Geldersch Landschap & Kasteelen (GLK). Dit dienstverleningscontract wordt regelmatig geëvalueerd. De SOGK stelt de nauwe samenwerking met GLK zeer op prijs.

Contacten met de provincie Gelderland

De SOGK is een neutrale en onafhankelijke stichting, maar heeft – omdat zij de provincie Gelderland als werkterrein heeft en binnen de provincie de enige instantie is die 'bedreigd' religieus erfgoed in eigendom heeft – vanzelfsprekend een intensieve relatie met het provinciaal bestuur. Ook dit verslagjaar leidde dat tot diverse gesprekken met de

'Het is al lang niet meer zo dat de overheid alle taken oppakt die de samenleving laat liggen. Zeker de laatste jaren is er zelfs de tendens dat verantwoordelijkheden rondom het algemeen belang weer bij het maatschappelijk veld worden gelegd. De manier waarop de Stichting Oude Gelderse Kerken zich al bijna veertig jaar inzet voor het behoud van religieus erfgoed in Gelderland dient als goed voorbeeld voor al die organisaties die zich op de een of andere manier over erfgoed ontfermen. De combinatie van vrijwillige inzet en professionele aanpak is zeer vruchtbaar gebleken. De inmiddels veertien objecten in bezit van SOGK staan er mooi bij, genieten een passende functie en worden maatschappelijk zeer gewaardeerd: alle benodigde ingrediënten voor een duurzame toekomst van deze unieke gebouwen.'

Kees van Esch, directeur Gelders Genootschap

gedeputeerde die cultuurhistorie in haar portefeuille heeft (mevrouw A. Traag) en de medewerkers van de afdeling cultuurhistorie.

Tot ons genoegen besloot de provincie om – ondanks de bezuinigingen die de provincie moet doorvoeren ten aanzien van de jaarlijkse subsidies voor instellingen in de sector cultuur en cultuurhistorie – de bijdrage aan de SOGK voor dit verslagjaar onveranderd te laten. Die bijdrage wordt geheel gebruikt als (gedeeltelijke) vergoeding voor de kosten van de voorlichtingsactiviteiten en de educatieve projecten van de SOGK – en dus niet voor de kosten van de gebouwen die de SOGK bezit.

Financiën

De financiële positie van de SOGK is onveranderd goed en stabiel. We zijn dankbaar voor de donaties die wij ontvangen. De ontvangsten uit nalatenschappen geven de SOGK een extra steun in de rug en dragen bij tot duurzaam beheer van onze kerken. De inkomsten kwamen in 2013 enigszins hoger uit door hogere bijdragen van donateurs en hogere huurinkomsten, terwijl de kosten beheersbaar konden worden gehouden. Diverse onderhoudswerkzaamheden konden we voldoen uit de onderhoudsfondsen die we de afgelopen jaren hebben gevormd.

De Plaatselijke Commissies, bestaande uit tientallen vrijwilligers, hebben zich ook in 2013 ingespannen om gelden te genereren voor 'hun' kerk. Een woord van dank is zeker op zijn plaats voor hun belangeloze inzet.

Bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) hebben we in 2013 subsidieaanvragen ingediend voor het onderhoud voor de komende zes jaar. Niet al onze aanvragen werden gehonoreerd, maar wij zijn blij met de toezeggingen die we wel hebben ontvangen.

'Met de huidige leegloop van kerken is het van belang dat er een stichting is zoals de SOGK, die fungeert als vangnet voor de kerkgebouwen die komen leeg te staan. En het mooie van de SOGK is dat zij inmiddels een bundeling vormt van kennis en bouwkundige ervaring op het gebied van religieuze monumenten. Dat boezemt vertrouwen in bij kerkbesturen die overwegen met de SOGK in zee te gaan. Zelf zie ik de SOGK vooral ook als partner om iets te doen aan bewustwording van monumenten in de richting van de overheid. De samenwerking tussen onze stichting en de SOGK is al decennia lang goed en vruchtbaar. Ook is een afgevaardigde van de SOGK sinds jaar en dag bestuurslid van onze stichting. Voor de toekomst zie ik kansen om nog intensiever samen te werken en naar elkaar door te wijzen. Steeds meer kerkbesturen die problemen hebben met het onderhoud van hun gebouw, kloppen aan bij de SOGK, maar ook bij ons. Het inventariseren van de bouwkundige staat van een gebouw en het bouwtechnisch begeleiden zouden we prima samen kunnen oppakken.'

Ernst van der Grijp, directeur Stichting Monumentenwacht Gelderland

‘Als kennis- en opleidingscentrum zijn we als Gelders Restauratie Centrum steeds op zoek naar restauratiewerk waarin het vakmanschap voor restauratie en onderhoud van het historisch erfgoed kan worden doorgegeven. Naar werk waar jonge mensen leren hoe ze bestaand metsel- of houtwerk, schilderwerk, etc. kunnen herstellen, of waar oudere vaklieden op dit gebied kunnen worden bijgeschoold. De SOGK is, gezien de monumentale kerken die ze in bezit heeft, een potentiële samenwerkingspartner. De intentie om samen te werken is uitgesproken, de uitvoering kan de komende jaren plaatsvinden, nu ons onlangs provinciale steun voor de komende drie jaar is toegezegd. Hiermee kunnen we onder andere een structuur opzetten waarin restauratieprojecten worden ingezet om deelnemers van onze restauratieopleidingen ervaring te laten opdoen.’

Jos Nij Bijvank, projectleider Gelders Restauratie Centrum

Dit geeft ons een goede basis voor het onderhoud van onze eigendommen in de komende jaren.

Ook konden wij in 2013 weer rekenen op de financiële steun van de provincie Gelderland, waarvoor we haar zeer erkentelijk zijn. Terecht beschouwt zij onze stichting als haar partnerinstelling om samen het cultureel erfgoed in Gelderland in stand te houden. Wij denken dat onze stichting dat ‘lean and mean’ doet, namelijk met de inzet van veel deskundige en enthousiaste vrijwilligers.

Wij konden het jaar afsluiten met een financieel neutraal resultaat. De vermogenspositie konden we in stand houden. De fiscus heeft de SOGK een culturele ANBI-status gegeven, hetgeen geldgevers belangrijke fiscale voordelen biedt. De balans, verlies- en winstrekening is opgenomen in bijlage 1 en de accountantsverklaring in bijlage 2. Ook op onze website worden de cijfers 2013 met toelichting gepresenteerd.

Beleid en toekomstvisie

Het Beleidsplan 2014-2017 is in december 2013 formeel door het bestuur vastgesteld. Het is duidelijk dat door de ontwikkelingen in kerkelijk Nederland een steeds groter

aantal eigenaren van religieuze monumenten problemen zal krijgen bij het beheer ervan, op financieel en personeel gebied. Dat zal betekenen dat de druk op de SOGK om monumenten in eigendom over te nemen waarschijnlijk nog groter zal worden. De kernpunten van de ontwikkeling in de komende jaren zijn:

- blijven inzetten om religieuze monumenten in Gelderland te beschermen en te behouden, o.a. door het ondersteunen en adviseren van eigenaren van religieus erfgoed (op verzoek)
- verdere professionalisering van de SOGK
- verbreden van het draagvlak van de stichting (naamsbekendheid, aantal donateurs)
- inzetten op educatieve projecten, speciale projecten gericht op brede communicatie en op specifieke doelgroepen
- kerkbesturen daar waar mogelijk een ‘veilige haven’ bieden, ‘ont-zorgen’, door overname van religieus erfgoed (dit betekent uitbreiding van het bezit van de stichting)
- handhaven van de solide financiële situatie van de SOGK, die een voorwaarde is voor groei.

De Stichting Oude Gelderse Kerken zet zich in om ook in 2014 de betrouwbare, deskundige partner in de provincie Gelderland te zijn en te blijven voor kerkbesturen en andere organisaties die betrokken zijn bij het behoud van religieus erfgoed in de provincie.

‘De band tussen de SOGK en Donatus bestaat al tientallen jaren. Al hun bezittingen zijn bij ons verzekerd. De meerwaarde van een stichting als de SOGK is in mijn ogen dat zij zorgt voor continuïteit in het behoud en beheer van monumentale kerken. Ze bundelt specifieke kennis over beheer, gebruik en exploitatie van die kerken en is daarmee namens die kerken ook een volwaardige gesprekspartner van de provinciale overheid. Een kerk is in deze tijd niet alleen het eigendom van een kerkgemeenschap, maar vooral ook van het dorp eromheen. Het is daarom nuttig en noodzakelijk dat een SOGK dit “visuele eigendom” in stand houdt.’

Simon Kadijk, directeur Donatus Verzekeringen

Bestuursstructuur en –samenstelling

De samenstelling van en functieverdeling in de Raad van Bestuur is in 2013 niet veranderd.

Voorzitter	mevr. drs. A.E.H. van der Kolk
Vicevoorzitter	G. van Reenen
Secretaris	mevr. M. Urbach
Penningmeester	G.B. Beltman
Lid	mr. C.A.M. Kleipool
Lid	mr. W.J.J. Kruidenier
Lid en bouwkundig adviseur	W.H. Wensink
Algemeen secretaris	drs. N. Peek

In 2013 traden geen wijzigingen op in de samenstelling van de Raad van Advies. Deze was ultimo 2013 als volgt samengesteld:

Voorzitter	drs. J.J.P. Gardeniers
Secretaris	F.J. van Lochem
Overige leden	drs. J.W.G. Dekkers
	drs. K. Emmens
	G. Oldenbeuving
	mevr. dr. E.B.F. Pey
	W. Welmens

Bijlage 1

Balans, Verlies & Winst rekening

Balans per 31 december 2013

	31-12-2013		31-12-2012	
	€	€	€	€
Activa				
Vaste activa				
<i>Materiële vaste activa</i>				
Gebouwen/grond	20.014		20.015	
Inventaris	<u>16.000</u>		<u>20.000</u>	
		36.014		40.015
<i>Financiële vaste activa</i>				
Beleggingen		1.019.220		803.013
Vlottende activa				
Vorderingen				
Te ontvangen onderhouds- en restauratiebijdragen	73.618		71.752	
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>374.013</u>		<u>66.834</u>	
		447.631		138.586
Liquide middelen		1.138.648		1.485.481
		<u>2.641.513</u>		<u>2.467.095</u>
Passiva				
Besteedbaar vermogen		1.150.456		1.198.137
Vastgelegd vermogen		1.127.047		1.097.986
Langlopende schulden		73.907		84.312
Kortlopende schulden				
Aflossingsverplichting langlopende schulden	9.865		9.765	
Crediteuren	24.880		15.918	
Overlopende passiva	<u>255.358</u>		<u>60.977</u>	
		290.103		86.660
		<u>2.641.513</u>		<u>2.467.095</u>

Staat van baten lasten over 2013

	2013		2012	
	€	€	€	€
Baten		258.948		227.769
Lasten				
Batenburg	5.866		7.935	
Leur	2.743		2.498	
Etten	6.197		12.248	
Groenlo	28.802		28.133	
Avezaath	5.689		6.065	
Rijswijk	3.185		17.031	
Zutphen	1.928		2.428	
Kranenburg/Vorden	10.781		4.738	
Bronckhorst	7.529		3.572	
Dremp	10.593		1.138	
Hoog-Keppel	8.241		1.650	
Hummelo	4.317		1.416	
Vorden	3.988		1.649	
Hengelo	5.119		3.731	
Kosten ondersteuning bestuur/staf	137.075		142.740	
PR kosten	<u>42.877</u>		<u>21.942</u>	
		268.321		258.915
Resultaat		<u>9.373-</u>		<u>31.146-</u>

KONINGS MEEUWISSEN

ACCOUNTANTS EN BELASTINGADVISEURS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van de Stichting Oude Gelderse Kerken te Arnhem

Bijgesloten samengevatte jaarrekening, bestaande uit de balans per 31 december 2013, de exploitatierekening, zijn ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Oude Gelderse Kerken te Arnhem. Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij die jaarrekening in onze controleverklaring van 9 april 2014. Desbetreffende jaarrekening en deze samenvatting daarvan, bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 9 april 2014.

De samengevatte jaarrekening bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van relevante wet- en regelgeving. Het kennisnemen van de samengevatte jaarrekening kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Oude Gelderse Kerken te Arnhem.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opstellen van een samenvatting van de gecontroleerde jaarrekening in overeenstemming met de grondslagen zoals beschreven in de toelichting.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de samengevatte jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands Recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810, "Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten".

Oordeel

Naar ons oordeel is de samengevatte jaarrekening in alle van materieel belang zijn de aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Oude Gelderse Kerken en in overeenstemming met de grondslagen zoals beschreven in de toelichting.

Beuningen, 9 april 2014.

Konings & Meeuwissen

drs. R.A.A.M. Cobussen RA

Bijlage 3

Beschrijvingen van de gebouwen van de SOGK

Foto: Paulien Keijzer.

Hervormde Oude Sint-Victorkerk, Batenburg
(in eigendom sinds 1978)
De kerk is in de middeleeuwen oorspronkelijk gebouwd als zaalkerkje. Na de verwoesting in de Tachtigjarige Oorlog zijn

in de vroege zeventiende eeuw alleen het laatmiddeleeuwse driebeukige schip en de wat oudere, ingebouwde torenromp in ere hersteld. In de kerk is een grafzerk uit 1429 aanwezig van Gijsbert van Bronckhorst Batenburg, een romaans doopvont uit de dertiende eeuw, diverse grafzerken uit de zeventiende eeuw alsmede preekstoel, doophek en banken uit dezelfde periode. Uit de negentiende en twintigste eeuw dateren de predikantenborden, met de namen van de predikanten sinds 1608. Het uurwerk stamt uit 1910. In 1963 is het vervangen door een elektrisch aangedreven uurwerk. Het orgel is een De-Crane orgel uit 1770. De laatste restauratie is in 1984 afgerond.

Foto: Carel van Gestel.

Kapel Bronckhorst, Bronckhorst
(in eigendom sinds 2011)
De kapel is gesticht door Gijsbert van Bronckhorst en zijn echtgenote in 1344 en kent een lange geschiedenis van verval en herstel. Met als dieptepunten een verwoestende brand in 1633 en een lange tijd van

gebruik als schoollokaal tussen 1842 en 1932. In de jaren 1960-1962 is de kapel grondig gerestaureerd en in de oude staat teruggebracht.

Torens (3) gemeente Bronckhorst (in eigendom sinds 2011)
Tegelijk met de kapel in Bronckhorst heeft de burgerlijke gemeente Bronckhorst de eigendom van enkele monumentale kerktorens in deze gemeente aan de SOGK overgedragen.

Hengelo. Foto: Henk Bruring.

Toren Hengelo

De rijzige toren van de oorspronkelijk aan Remigius gewijde kerk in Hengelo staat grotendeels in het schip. Hij bestaat uit drie geledingen, aan de noordzijde geflankeerd door een traptoren die tot de tweede geleding reikt en dateert van het midden van de vijftiende eeuw. De onderste geleding van de toren is met tufsteen bekleed. De twee andere geledingen zijn opgetrokken van baksteen met speklagen van tufsteen.

Hummelo. Foto: Henk Bruring.

Toren Hummelo

Van de nieuwe aanwinsten is de toren van de hervormde kerk in Hummelo de jongste. In 1838-1839 verving deze nieuwe kerk een laatmiddeleeuwse voorganger. De bijbehorende toren is half in pandig en springt half uit de voorgevel naar voren. De toren van Hummelo bestaat uit drie geledingen.

Vorden. Foto: Henk Bruring.

Toren Vorden

De toren van de hervormde kerk in Vorden staat tegen de laatmiddeleeuwse kerk, oorspronkelijk gewijd aan Antonius. De vier geledingen hoge toren is geheel uit baksteen opgebouwd en dateert

vermoedelijk uit de tweede helft van de veertiende eeuw. Opmerkelijk is dat de spitsboog van de ingang bij een restauratie (1896-1899) aan de buitenzijde werd gewijzigd in een ronde boog.

Foto: Jean Gardeniers.

Hervormde Maartenskerk, Etten

(in eigendom sinds 1996)
De oudste kerk in Etten is de Maartenskerk, een eenbeukige kerk uit 1442 met kruisribgewelf met een iets ouder driezijdig gesloten koor. De romaanse toren is van tufstenen gebouwd. In het begin van 1945 is de kerk zwaar

beschadigd. In de periode 1948 tot 1956 zijn de herstelwerkzaamheden voltooid. De preekstoel dateert uit 1628, de twee klokken uit 1394 en 1403. Er staat een eenklaviers Naber-orgel uit 1844. De laatste restauratie is in 2003 afgerond. De restauratie van het orgel werd in 2010 afgesloten.

Hervormde Oude Calixtuskerk, Groenlo

(in eigendom sinds 1978)
De Oude Calixtuskerk is een laatgotische pseudo-basiliek van aanzienlijke afmeting met een oudere toren, die in 1371 al in aanbouw was. Het koor is omstreeks 1440 gebouwd,

samen met een traptoren en de noordkapel. In het koor zijn nog restanten van laatmiddeleeuwse muurschilderingen en een romaans doopvont aanwezig. Het pseudo-basilikale schip is tegen 1500 gebouwd. In de kerk bevinden zich kruisribgewelven. In het begin van 1945 is de kerk zwaar beschadigd. In de periode 1946 tot 1951 zijn herstelwerkzaamheden voltooid. Het orgel is een Flentrop-orgel uit 1951. Van 2005 tot en met 2007 vond een omvangrijke restauratie en revitalisatie plaats.

Hoog-Keppel. Foto: Henk Bruring.

Hervormde Petrus-en-Pauluskerk, Hoog-Keppel

(in eigendom sinds 2012)
De twaalfde-eeuwse toren van tufsteen is het oudste onderdeel van deze oorspronkelijk aan Petrus en Paulus gewijde kerk. De verhoging uit de veertiende eeuw kenmerkt zich door de speklagen. Omstreeks 1400 is aan de toren een nieuw driebeu-

kig schip met eenbeukig koor toegevoegd. In de achttiende eeuw zijn de zijbeuken gesloopt, maar de bouwsporen getuigen nog altijd van hun aanwezigheid. In de kerk staan een zeventiende-eeuwse kansel en een orgel uit 1740 van Matthijs van Deventer.

Hervormde Sint-Lambertuskerk, Kerk-Avezaath

(in eigendom sinds 1999)
De middeleeuwse bouwdelen van de Hervormde Sint-Lambertuskerk bestaan uit het laatgotische koor uit omstreeks 1500 en de ingebouwde toren, waarvan de tuf-

stenen onderbouw romaans is. Omstreeks 1640 is de toren met een verdieping verhoogd. Over het koor bevinden zich fraaie netgewelven. In 1861 werd het oude schip vervangen door een neogotische zaal met een portaal tegen de noordmuur. Het schip werd overdekt door een stucgewelf dat het gewelf in het koor imiteert. Toen is de kerk ook uitwendig bepleisterd. Er zijn nog enkele laatmiddeleeuwse schilderingen. De oorspronkelijke preekstoel uit 1772 is door brand verwoest, de huidige preekstoel is afkomstig uit de Broederenkerk te Zutphen. Na overdracht aan de SOGK werd een dringend noodzakelijke onderhoudsbeurt uitgevoerd.

Sint-Antonius-van-Paduakerk, Kranenburg

(in eigendom sinds 2009)
De voorheen katholieke Sint-Antonius-van-Paduakerk, een neogotische driebeukige kruisbasiliek, is ontworpen in 1855, gebouwd in 1856 en volgende jaren,

en gewijd in 1867. Het is de oudst bewaard gebleven kerk van de bekende architect P.J.H. Cuypers. In 1965 en 1970 is de oorspronkelijke polychromie verwijderd, evenals de inventaris. Momenteel is er het Heiligenbeeldenmuseum gevestigd.

Hervormde Oude of Dorpskerk, Leur

(in eigendom sinds 1976)
Het middeleeuwse kerkje van Leur, omringd door eikenbomen en gelegen op een verhoogd kerkhof, ver- raadt vele bouwfasen. De

sobere toren met overhellende spits stamt uit het eind van de dertiende en het begin van de veertiende eeuw. Later die

Foto: Carel van Gestel.

eeuw is het schip gebouwd met alleen aan de zuidzijde een zijbeuk. Aan de oostkant is in het begin van de zestiende eeuw het laatgotische koor toegevoegd, waarin een laat-middeleeuwse beschildering bewaard is. De grafkapel tegen de zuidzijde van het koor is van de families Van Balveren en Van Verschuer. Het torenportaal deed ooit dienst als dorpsgevangenis. De zeer noodzakelijke restauratie startte in 1984 en werd medio 1987 voltooid.

Foto: Carel van Gestel.

Hervormde Martinuskerk, Rijswijk (in eigendom sinds 1989)

De Martinuskerk is een gepleisterde gotische pseudobasiliek uit omstreeks 1530 en heeft drie beuken onder één dak. Van de sobere toren stamt de onderbouw vermoedelijk nog uit de veertiende eeuw en is omstreeks 1500 verhoogd toen ook het koor werd

gebouwd. Schip en koor zijn voorzien van netgewelven, de zijbeuken van kruisgewelven. Rond 1865 is het gebouw gemoderniseerd en voorzien van neogotische toegangen en gietijzeren vensters. Ook zijn de buitengevels gepleisterd. De preekstoel dateert uit omstreeks 1860, de lezaar is van oudere datum (1760). Een tiengebodenbord uit 1685 kreeg omstreeks 1860 nieuwe vleugelstukken. Het orgel is gebouwd door J.F. Witte in 1875. Het uurwerk dateert uit 1887. Van 1991 tot 1993 vond een ingrijpende restauratie plaats.

Foto: Henk Bruring.

Hervormde Sint-Joriskerk, Voor-Dremp

(in eigendom sinds 2012)

In Voor-Dremp staat de Sint-Joriskerk, gewijd aan Sint Joris, de heilige Georgius, van wie de traditie vertelt dat hij een draak versloeg en daarmee het leven van een

koningsdochter redde. De tufstenen toren stamt uit de twaalfde eeuw en kent een rijke decoratie van lisenen en boogfriezen. In de veertiende eeuw is de toren verhoogd en in de vijftiende eeuw is een traptoren toegevoegd. Het eenbeukige koor met netgewelf stamt uit de vijftiende eeuw; het schip uit de vroege zestiende eeuw is in de negentiende eeuw wegens bouwvalligheid gesloopt. Het neogotische schip uit die tijd is tijdens de restauratie van 1961-1963 gesloopt waarna het huidige, schijnbaar laatgotische, pseudobasilikale schip tot stand kwam.

Foto: NiG stedendriehoek.

Synagoge Zutphen (in eigendom sinds 1976)

De synagoge is in 1879 gebouwd en bestaat uit een zaal met zijbeuken. In die zijbeuken is op een later moment een verdieping aangebracht. De voorgevel met neogotische elementen is geled door pilasters en rondboogfriezen. In de topgevel zijn twee wetstafelen aangebracht boven het middelste rondboogvenster. In het

interieur scheiden rondboogarcaden de zijbeuken van de hoofdruimte. Na de Tweede Wereldoorlog werd de synagoge in gebruik genomen als machinefabriek en werd er een verdiepingsvloer in gemaakt. In 1980 kwam het gebouw leeg te staan en werd er een restauratieplan gemaakt. De restauratie en inrichting werd in 1985 afgerond. Na de inwijding in 1985 is het gebouw weer in gebruik genomen als synagoge.

*Religieuze monumenten zijn levende monumenten, waarin
de verbinding wordt gelegd tussen verleden, heden en toekomst.*

